

ПОСТУПАК ИЗБОРА ЧЛАНОВА НЕЗАВИСНОГ НАДЗОРНОГ ОРГАНА ЗА ЗАШТИТУ ЛИЧНИХ ПОДАТАКА КАО ГАРАНТИЈА ЊИХОВЕ НЕЗАВИСНОСТИ – ПРИМЕР ПЕТ ЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА²

Сажетак

Са развојем информационо-комуникационих технологија постало је јасно да је неопходно да се створи адекватан правни оквир, а ради заштите личних података. Један од његових неизоставних елемената је стварање независног надзорног органа за заштиту личних података. У овом чланку се упоредноправним методом, на примеру пет европских земаља³, које су биле чланице некадашњег комунистичког блока, а сада су чланице Европске уније, истражују одређена правна решења којима се постиже независност ових тела, а које се тичу избора њихових чланова, те утврђују неке њихове заједничке карактеристике. Аутор даје и одговарајућа критичка разматрања. Ове државе су одабране, јер су у историјско-социјалном смислу пролазиле оно кроз шта пролази Србија у процесу приступања Европској унији. Такође, претпоставка је да су оне самим приступањем испуниле одређене стандарде. Увек се на уму мора и имати чињеница да правним нормама ваљано зајемчени и прокламовани циљеви, не морају увек да се остварују у пракси. Но, мора се бити и свестан да је ваљан правни оквир онај први корак, без којег нема остварења прокламованих циљева. Управо се у томе огледа друштвена оправданост научног проучавања ове теме.

Кључне речи: право на заштиту података о личности, пет европских земаља, надзорни орган за заштиту личних података, избор чланова.

1. Увод

Правна заштита личних података се дефинише као „процес доношења и примене општих и посебних правних норми које подразумевају техничка и

¹ Аутор је научни сарадник на Институту за упоредно право у Београду. Овај рад је настао као резултат рада на пројекту „Српско и европско право – упоређивање и усаглашавање“ (ев. Број 179031) који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

² Ради се о Словенији, Хрватској, Мађарској, Румунији и Бугарској. Аутор је одабрао наведене земље, јер се ради о чланицама некадашњег комунистичког блока, а сада ЕУ.

³ Реч је о Словенији, Хрватској, Мађарској, Румунији и Бугарској.

организациона правила и успостављање правних механизма и средстава у циљу заштите личних података. Заштита личних података представља релативно нову област правног регулисања, која је развијана паралелно са развојем информационо-комуникационих технологија.⁴ Са једне стране, развој наведених технологија је донео много бенефита човечанству. Опет, са друге стране, њиме је условљен неслућен раст количине података о готово свима, те се сада суочавамо са чињеницом да разни субјекти прикупљају, обрађују и користе личне податке,⁵ што је изузетно опасно и самим тим и изазовно за правно регулисање.

Имајући све то у виду, правни системи су, разуме се, почели да реагују и да регулишу дату појаву. Историјски гледано, први прописи који се тичу ове материје усвајају се 1970. године у оквиру немачке савезне државе Хесен и њима се установљава независно тело чија је надлежност контрола законитости обраде, као и друга питања у вези са заштитом личних података. Занимљивости ради, ваљало би и да се помене да је Шведска прва држава у Европи која на свеобухватан и систематски начин, законским регулисањем, пружила заштиту личним подацима грађана.⁶ На нивоу Европске уније, као наднационалне организације, постоје прописи који регулишу заштиту података о личности.⁷ У том смислу, први корак представљао је усвајање Директиве о заштити појединаца у вези са обрадом личних података и слободном кретању таквих података 1995. године.⁸ Но, чињеница је да „правни систем заштите података у Европи заснован на Директиви о заштити података из 1995. године није био довољан да на адекватан начин одговори на убрзани развој технологије и многобројне начине неадекватног прикупљања и обраде података о личности“.⁹

У циљу превазилажења тих проблема, на нивоу Европске уније донета је Општа уредба ЕУ, која је усвојена 2016. године, а почела је да се примењује 25. маја 2018. године.¹⁰ Циљ Уредбе је унапређење прописа о заштити података о личности у складу са технолошким напретком,¹¹ те обезбеђење поштовање свих основних права и слобода.¹² Творци Уредбе су предвидели обавезу држава чланица да на својим територијама установе независни надзорни орган који ће се бавити питањима заштите личних података, који по својој правној природи представља тело са јавним овлашћењима које врши надзор над применом уредбе и националних прописа у

⁴ Стефан Андоновић, *Заштита података у електронској јавној управи у Републици Србији – правни аспекти*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2019., стр. 134.

⁵ Андреј Дилигенски, Драган Прља, Дражен Церовић, *Право заштите података GDPR*, Институт за упоредно право, Београд 2018., стр. 7

⁶ С. Андоновић (2019), стр. 137-138.

⁷ Сања Прља, „Право на заштиту личних података у ЕУ“, *Страни правни живот* 2018/1, доступно на: <https://www.stranipravnizivot.rs/index.php/SPZ/article/view/30/30>, стр. 90-91, датум приступа: 15.06.2020.

⁸ С. Андоновић (2019), стр. 139.

⁹ А. Дилигенски, Д. Прља, Д. Церовић (2018), стр. 11.

¹⁰ С. Андоновић (2019), стр. 140.

¹¹ Дејан Ђукић, „Заштита података о личности са освртом на ново законодавство Европске уније у овој области“, *Правни записи* 1/2017, стр. 58.

¹² А. Дилигенски, Д. Прља, Д. Церовић (2018), стр. 11.

вези са личним подацима.¹³ Посебном групом чланова 51-59. Уредбе дефинисани су његов статус, надлежност, задаци и овлашћења.¹⁴

Сумарно гледано, а у зависности од облика у коме обављају своју делатност, постоје независни контролни органи у инокосном облику, као што је случај са повереником за информације од јавног значаја или у облику колективног органа, какав је случај са различитим агенцијама.¹⁵¹⁶ Циљ овога рада је да се упоредноправним методом, на примеру пет земаља, које су биле чланице некадашњег комунистичког блока, а сада су чланице Европске уније, истраже одређена решења која се тичу постизања независности ових тела, утврде неке њихове заједничке карактеристике, те понуде и одговарајућа критичка разматрања. Питање је, због чега баш те земље? Прво, оне су у историјско-социјалном смислу прошле и пролазе оно кроз шта пролази Србија. Друго, претпоставка је да су оне самим приступањем Европској унији испуниле одређене стандарде. У фокусу истраживања се налази неколико међусобно повезаних питања. Прво је постизање функционалне независности, која се постиже кроз поступке номинације и именовања. Друго, нужно је да орган одише знањем и стручношћу, те је, другим речима, потребно обезбедити да најквалитетнији кадрови буду у оквиру њега и да се кроз стручност долази како до независности, тако и до самосталности. Увек се на уму мора и имати чињеница да правним нормама ваљано зајамчени и прокламовани циљеви, не морају увек да се остварују у пракси. Но, мора се бити и свестан да је утемељен правни оквир онај први корак, без којег нема њиховог остварења. Управо се у томе огледа друштвена оправданост научног проучавања ове теме.

2. Правни статус надзорних органа за заштиту личних података у одабраним земљама

Када је реч о правном статусу ових тела, он се у оквиру наведених земаља одређује различито. У Словенији се Повереник за информације Законом дефинише као самосталан и независан државни орган,¹⁷ док је хрватски законодавац Агенцију за заштиту личних података одредио као државно тело које је самостално и независно, те које за свој рад одговара Хрватском сабору.¹⁸ У Мађарској Национално тело за

¹³ С. Андоновић (2019), стр. 254.

¹⁴ С. Прља, (2018) стр. 96.

¹⁵ С. Андоновић (2019), стр. 227.

¹⁶ С. Андоновић (2019), стр. 226-227; Дејан Миленковић, „Управно-процесна и други слични облици заштите права на приступ информацијама у компаративном праву“, *Страни правни живот* 3/2015, доступно на: <https://www.stranipravnizivot.rs/index.php/SPZ/article/view/163/162>, стр. 121, приступ 15.06.2020.

¹⁷ Чл. 2. Закона о Поверенику за информисање Словеније, „Службени лист Републике Словеније“, бр. 113/2005, доступно и на <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-5005/zakon-o-informacijskem-pooblastencu-zinfp>, датум приступа: 15.06.2020.

¹⁸ Чл. 4. Закона о спровођењу Опште уредбе о заштити података Хрватске, „Народне новине Хрватске“, бр. 42/12 од 25.05.2018. године.

заштиту података и слободу информација је аутономни управни орган,¹⁹ док се за бугарску Комисију за заштиту личних података предвиђа да је независно надзорно тело.²⁰ У Румунији је Национални надзорни орган за обраду личних података аутономно централно јавно тело.²¹

Видимо да су формулације употребљене у позитивном праву ових земаља различите, али се да извући некакав општи закључак. Ради се о телима, односно органима за које се углавном наглашава да су независни, самостални, односно аутономни. Уочљиво је и да се дефинишу као државни, управни орган, односно јавно тело. Са потоњим би нарочито требало да се буде обазрив, јер оваква формулација потенцијално отвара могућност „крућења“ прокламоване независности. Ово питање је изузетно важно и ради се о претходном питању, јер се у њему заправо огледа намера о постизању њиховог одређеног положаја у оквиру система. Дакле, када је наглашено да се ради о државном или управном органу, постоји опасност да ова тела буду подвргнута хијерархији у оквиру управних, односно државних органа, те да од њихове прокламоване независности не остане скоро ништа. Стога, неопходно је нормативно пружити додатне гаранције, како од независности и самосталности не би остало ништа, односно како не би постали само „право на папиру“. Додатне гаранције се тичу, пре свега, начина избора чланова ових тела, поступка доношења одлука у оквиру њих, као и односа са другим органима, те начином финансирања.

Када је реч о основној надлежности предвиђа се, разумљиво, да је њихова надлежност заштита личних података у Словенији,²² док хрватски законодавац разрађује и предвиђа да у надлежност Агенције, између осталог, спадају послови: надзирања примене заштите личних података, праћење стања у овој области.²³ У Бугарској Комисија пружа правну заштиту појединцима у погледу обраде њихових личних података, као и приступа тим подацима, те се стара о поштовању Уредбе (ЕУ).²⁴ Слично томе, у Румунији се Национални надзорни орган за обраду личних података, са својом општом надлежношћу у области заштите личних података, представља гарант поштовања основних права на приватност и заштиту личних података.²⁵

¹⁹ Чл. 37. Закона СХП од 2011. године Мађарске, доступно на: https://www.naih.hu/files/Privacy_Act-CXII-of-2011_EN_201310.pdf, датум приступа: 15.06.2020.

²⁰ Члан 6. ст. 1 и 3 Закона о заштити личних података Бугарске, „Службени лист Републике Бугарске“, бр. 1/2002, 70/2004, 93/2004, 43/2005, 103/2005, 30/2006, 91/2006, 57/2007, 42/2009, 94/2010, 97/2010, 39/2011, 81/2011, 105/2011, 15/2013, 81/2016, 85 /2017, 103/2017, 7/2018, 17/2019, 93/2019- доступно и на <https://www.cdp.bg/en/?p=element&aid=1194>, датум приступа: 15.06.2020.

²¹ Сајт Националног надзорног органа за обраду личних података Румуније <https://www.dataprotection.ro/index.jsp?page=home&lang=en>, датум приступа: 15.06.2020.

²² Чл. 6. Закона о поверенику за информисање Словеније.

²³ Чл. 6. Закона о спровођењу Опште уредбе о заштити података Хрватске.

²⁴ Члан 6. ст. 1 и 3 Закона о заштити личних података Бугарске.

²⁵ Сајт Националног надзорног органа за обраду личних података Румуније.

3. Независност према политичким властима и повезаним приватним интересима

3.1. Ко бира и предлаже чланове надзорних органа за заштиту личних података у одабраним земљама?

Када говоримо о независности ових тела, како у односу према другим државним органима, а пре свега носиоцима политичке моћи, тако и у односу према другим субјектима њу прати неколико међусобно повезаних питања. То су питања, ко бира, ко се бира, те ко предлаже оне који се бирају? Питања су јасно постављена, али одговори на њих нису једноставни. Неопходно је и испунити два услова. Прво, да је надзорно тело довољно удаљено од политичких интереса и игара. Друго, потребно га је удаљити и од снажних приватних интереса, који су неминовност у скоро сваком савременом друштву.²⁶ Са једне стране, у поступку одабира оних који ће вршити функције надзорног тела, неопходно је искључити оне субјекте, који би касније могли да угрозе независност регулаторних тела и њихових чланова. Са друге стране, тешко је и пронаћи одговарајући орган који ће снагом свог легитимитета удахнути исти такав легитимитет и телу које бира, а да у себи орган који бира не садржи барем некакву политичку примесу.

Истовремено, морамо да будемо свесни да политичке утицаје и није могуће потпуно избећи. То, чак, не би ни било пожељно, баш због структуре савремених демократских друштава, која не могу да постоје без политичких процеса, али и без интереса појединаца и групација који се баве одређеном делатношћу. Политички актери су неопходни ради пружања подршке у раду, све у оквирима дозвољених правила игре, док је неопходно у што широј мери задовољити интересе и „вандржавног“ сектора, како би и одатле дошла неопходна подршка за рад независних тела. Ту искрсава и следеће питање, тј. како бисмо могли да те интересе узмемо у обзир, а да истовремено не нарушимо замишљену, идеалну конструкцију? Одговор се крије у осећају за меру, односно у уважавању свих интереса у питању. Другим речима, „систем именована у колективном телу мора обезбедити да се чланови тог тела именују на основу рационалног компромиса између различитих политичких снага и других актера, или на основу пропорционалне заступљености. Процес одлучивања у том телу треба да буде организован тако да стимулише унутрашњи дијалог и коалицију чланова различитих провенијенција и политичке оријентације“.²⁷

Ваљало би да се погледа каква су решења у одабраним земљама, те да се онда оцени где је тај осећај у највећој могућој мери пронађен. У Словенији повереника

²⁶ У земљама које су обрађиване у овом раду једногласно је решење да чланови ових тела не могу да буду чланови политичких странака или руководства политичких странака, као нити привредних друштава или удружења из области у њиховој надлежности.

²⁷ European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), *Parameters on the Relationship between the Parliamentary Majority and the Opposition in a Democracy: a checklist, Opinion no. 845/2016*, Strasbourg 24.06.2016., стр. 30, доступно на [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)015-e), датум приступа: 10.05.2020.

бира Парламент Словеније на предлог председника Републике, са трајањем мандата од пет година који може да буде обновљен.²⁸ У Хрватској, радом Агенције руководи директор, који има и свог заменика, које именује и разрешава Хрватски сабор на предлог Владе Хрватске, на основу јавног позива за достављање кандидатура. Директор и заменици се бирају на период од четири године, са правом реизбора.²⁹ У Мађарској на челу Националног тела се налази председник, којег именује председник Републике на предлог председника Владе, са трајањем мандата од девет година.³⁰ Председник Националног тела именује потпредседника на неодређено време, који му помаже у његовом раду.³¹ У Бугарској Комисија се састоји од председника и четири члана,³² које бира Парламент и то на предлог Владе чији мандат траје пет година, и који могу бити реизабрани највише још једанпут.³³ У Румунији, Националним надзорним органом руководи председник, коме у раду помаже потпредседник.³⁴ Председника и потпредседника бира горњи парламентарни дом, Сенат, и могу бити реизабрани највише још једном.³⁵

Најчешће гледано, чланове независних регулаторних тела у овој области бира законодавни орган, парламент. На први поглед, чини се да се овакво решење може лако ставити под удар критике, јер се чини да је у том случају избор политизован. Међутим, уколико погледамо мало дубље, схватићемо да морамо увек имати у виду да је одређен додир са политиком неизбежан, али да он не мора да буде и штетан. Делује да је управо код избора у оквиру парламента додир са политиком и могућност прекомерног утицаја политике и најмања, а управо због карактера парламента као органа. Прво, парламент је представник носилаца суверености, свих грађана. У стриктно правном смислу, не може се утемељено оспорити право једног органа кроз који су представљени грађани да доноси овакву врсту одлука. Друго, парламент је тело које већа, у оквиру којег се, чак и у данашње време, дискутује, како одборима тако и у пленуму. Треће, парламентарна правила су, ипак, нека врста гаранције да се одлука неће доносити исувише лакомислено. Четврто, парламент је такав орган, који није она непосредна „песница“ истинске политичке моћи.

Такође, а на трагу свега изнетог, чини се да када законодавна функција државне власти бира, да она истовремено и не надзире са толиком будношћу и жељом да потчини све око себе својом политичком снагом. Међутим, све супротно важи за Владу, за извршну функцију државне власти. Видимо да у овим земљама Владе

²⁸ Чл. 6. Закона о поверенику за информисање Словеније.

²⁹ Чл. 7 и 8. Закона о спровођењу Опште уредбе о заштити података Хрватске.

³⁰ Чл. 40. Закона СХП од 2011. године Мађарске.

³¹ Чл. 46. Закона СХП од 2011. године Мађарске

³² Члан 7. ст. 1 Закона о заштити личних података Бугарске.

³³ Члан 7. ст. 2 Закона о заштити личних података Бугарске.

³⁴ Чл. 3 ст. 1-3 Закона о оснивању, организацији и функционисању Националног надзорног органа за обраду личних података Румуније, доступно на <https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=172>, приступ 15.06.2020.

³⁵ Чл. 6. Закона о оснивању, организацији и функционисању Националног надзорног органа за обраду личних података Румуније.

не врше одабир кандидата, али их Владе у Бугарској и Хрватској предлажу, док то у Мађарској чини председник Владе. У том смислу, ваљало би да се буде посебно опрезан, пошто влада као орган има сасвим другу природу у односу на парламент. Она врши оперативну, делатну власт, па је и утицај политике у тим односима присутнији у значајнијој мери. Стога, чини ми се да је решење које поверава избор парламенту свакако боље, односно, другим речима, оно представља далеко мање зло у односу на другачија решења, с тим што би требало бити опрезан са давањем могућности да влада предлаже кандидате, јер се онда они могу изложити снажном политичком притиску.

Постоји и решење по којем, чланове именује шеф државе. Мислим да би ту ваљало да имамо у виду три битне ствари. Прво, позиција шефа државе у уставном систему је најчешће таква да он није у толикој мери она делатна политичка власт, као што је то влада. Друго, шеф државе, као гарант националног јединства би требало да на неке политичке процесе гледа мало „са висине“ лишен пристрасности, односно партизанства. Треће, у случају тзв. „кохабитација“ уметање шефа државе у процес избора би могло и да доведе до „релаксирања“ потенцијалног притиска владе. Опет, чини ми се да би у обзир требало узети и ширу слику, која се тиче начина избора председника републике. У случају да се ради о непосредном избору шефа државе, онда он има исти легитимитет који има парламент, уз, разуме се, чињеницу да се ради о инокосном органу. Супротно, ако председника бира парламент, онда заправо се еманацији парламента додељује могућност да именује чланове надзорног тела.³⁶

Можда је најизбалансиранајија солуција да одређен број кандидата бира парламент, од чега би један број бирала опозиција, ради постизања некакве равнотеже, а да влада не учествује како у поступку избора, тако и у поступку предлагања. Преостале чланове би могао да бира или предлаже председник или можда и одговарајућа удружења или други, друштвено битни субјекти, блиски овој материји, а све у складу са конкретним околностима. У вези са тим се и каже да се „тим механизмима може обезбедити политичка неутралност тела уколико је процес одлучивања у њима конципиран тако да чланови који припадају парламентарној већини не могу да управљају сами и да, при доношењу најважнијих одлука, морају да траже савез, било са неполитичким члановима, или са члановима који припадају опозицији“.³⁷ У случају оваквих, „компромисних решења“ не би требало да се претера, јер онда може да се добије „раздробљено“ и нејединствено тело, већ би требало пронаћи фин баланс. У случају да избор врше одговарајућа удружења или други друштвено битни субјекти, требало би да се води рачуна о две ствари. Прво, број чланова које они бирају би требало да буде већи од оних које бирају носиоци политичке власти. Друго, неопходно је одредити јасне критеријуме којим субјектима и због чега се поверава могућност бирања чланова ових тела.

³⁶ Видети о овоме и код С. Андоновић (2019), стр. 255.

³⁷ European commission for democracy through law (Venice commission), стр. 30.

3.2. Како изабрати најпогодније кандидате?

Често се каже да човек носи функцију, те је у складу са тим најбитније да они најбољи, они најкомпетентнији, они које одликује највиши степен честитости на крају буду и изабрани. Претпоставка је да ће лица са таквим карактеристикама, обављати квалитетно свој посао, што ће створити и поверење јавности. У овом случају најважнији је добро саздан правни оквир, јер уколико је он адекватно постављен учињен је онај неопходни, први корак ка истинској независности ових тела. Стога, неопходно је да се у оквиру њих предвиде такви услови да заиста буду изабрани они најкомпетентнији. Другим речима, на тај начин се „везују руке“ било коме ко би ову независност могао да угрози.

Очекивано, упоредноправна решења су различита, те је у Словенији, неопходно да повереник и национални супервизори имају завршен факултет и пет година радног искуства.³⁸ У Хрватској неопходно је да је лице окончало преддипломске или дипломске универзитетске студије или интегрисане додипломске и дипломске универзитетске студије или специјалистичке додипломске и дипломске стручне студије и да има најмање десет година радног искуства у струци, те је истакнути стручњак са признатим професионалним угледом и професионалним знањем и искуством у области заштите личних података.³⁹ У Мађарској је неопходно да председник Националног тела, поред тога што испуњава услове за кандидатуру на парламентарним изборима, буде и дипломирани правник са најмање десет година искуства у поступку надзора у области заштите личних података или слободе информисања или да поседује академски степен у једној од тих области.⁴⁰ Чланови бугарске Комисије морају имати универзитетску диплому из информационих наука или права или мастер из информационих технологија, а неопходно је и да су били у радном односу у трајању од најмање десет година.⁴¹ У Румунији је неопходно да се ради о лицу са високим образовањем, које поседује професионалне компетенције, укључујући и оне, разуме се, у области заштите личних података, добру репутацију, те да има најмање десет година радног искуства.⁴²

Овде је важно застати и обратити пажњу на то да су у овој области правни стандарди или некакви не толико одређени изрази, који су добрано присутни, у неку руку нужност, али истовремено и опасност. Слажем се са мишљењем да је, на пример, *mutatis mutandi* „критеријум у виду правног стандарда „угледног стручњака“ постављен прилично апстрактно и оставља простор за широку дискрециону, па и

³⁸ Чл. 6 и 8. Закона о поверенику за информисање Словеније.

³⁹ Чл. 7 и 8. Закона о спровођењу Опште уредбе о заштити података Хрватске, Народне новине Хрватске 42/12 од 25.05.2018. године.

⁴⁰ Чл. 40. Закона СХП од 2011. године

⁴¹ Члан 8. ст. 1 Закона о заштити личних података Бугарске.

⁴² Чл. 6. Закона о оснивању, организацији и функционисању Националног надзорног органа за обраду личних података Румуније.

политичку оцену и зависи од много фактора⁴³, што важи и за критеријуме попут „истакнути стручњак са признатим професионалним угледом и професионалним знањем и искуством“ или „добра репутација“. Заправо, правни стандарди би требало да буду нужност у мисаоном процесу стварања правне норме. Другачије казано, законодавац би приликом стварања норме морао да се запита, шта заправо значи конкретни правни стандард, односно из којих се елемената конкретно састоји, то јест, шта би заиста лице требало да испуни да би се сматрало да је стандард испуњен? Након добијања одговора на то питање ваљало би у норму тај одговор прецизно и преточити, те омогућити објективизирани избор, без много тумачења и самим тим субјективних елемената. Поготово у земљама које се са овим телима тек упознају, би се требало клонити коришћења правних стандарда, пошто они значе много, а када се дође до примене, помажу врло мало и могу да служе томе да се заправо и не дође до најбољих кандидата.

Дакле, уопштено гледано чини се „да је најадекватније решење да се законом пропишу строги услови који се захтевају за руководећег или члана надзорног независног тела. Једино на тај начин се може очекивати интегритет обављања делатности и стручност у раду надзорног независног органа. Прописивањем обавезних услова попут стручности у области права и информатике и дугогодишњег рада у области заштите података и људских права, омогућавају стабилне полазне тачке за стручан и квалитетан рад ове важне институције“. ⁴⁴ Имајући то у виду, ваљало би и да се избегну сувише „благих“ услова за избор који се тичу само тога да је потребно да лице има завршен факултет и одређени број година радног искуства, без прецизирања да би требало да се ради о искуству у овој области.

4. Закључак

Јасно је да прокламовану независност надзорних органа за заштиту личних података није тако лако обезбедити. Односно, нимало није једноставно истовремено држати ова тела подаље од политике, а опет и не бити предалеко од ње и изгубити њене позитивне подстицаје. Казано је већ да је решење у речи мера, само је питање, где се она налази? Прво, када је реч о статусу ових тела, неопходно је предвидети да се ради независним регулаторним телима, те пружити и додатне гаранције ради оваплоћења тог статуса. Друго, одређен, мањи број, кандидата, би требало да бира парламент, од чега би један број бирала опозиција, ради постизања некакве равнотеже. Преостале чланове би могла да бирају одговарајућа удружења, стручне институције или други, друштвено битни субјекти, блиски овој материји, а све у складу са конкретним околностима у односној земљи, док би владу требало искључити из овог процеса, јер је непосредно делатна политичка власт. Треће, правне стандарде попут „истакнути стручњак“ и сл. би требало избегавати. Односно,

⁴³ Стефан Андоновић, „Анализа Регулаторног тела за електронске медије у Републици Србији“, Фондација Центар за јавно право, стр. 5, доступно на: http://www.fcjp.ba/analize/Stefan_Andonovic2-Analiza_Regulatornog_tela_za_elektronske_medije_u_Republici_Srbiji.pdf, 15.06.2020.

⁴⁴ С. Андоновић (2019), стр. 256.

њих би требало да користи само законодавац приликом стварања нормe, а да се у самој норми они преточе у објективне критеријуме, који се тичу, на пример, година живота, образовања, година искуства, поседовања одговарајућих знања и вештина и сл. На тај начин требало би да се добије квалитетно састављено тело, које ће радити на корист свих, а у циљу заштите личних података, насушно потребне у сваком демократском друштву.

ЛИТЕРАТУРА

Књиге и чланци

- Андоновић Стефан, *Анализа Регулаторног тела за електронске медије у Републици Србији*, Фондација Центар за јавно право.
- Андоновић Стефан, *Заштита података у електронској јавној управи у Републици Србији – правни аспекти*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2019.
- Дилигенски Андреј, Прља Драган, Церовић Дражен, *Право заштите података GDPR*, Институт за упоредно право, Београд 2018.
- European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), *Parameters on the Relationship between the Parliamentary Majority and the Opposition in a Democracy: a checklist, Opinion no. 845/2016*, Strasbourg.
- Ђукић Дејан, *Заштита података о личности са освртом на ново законодавство Европске уније у овој области, Правни записи 1/2017*.
- Миленковић Дејан, *Управно-процесна и други слични облици заштите права на приступ информацијама у компаративном праву, Страни правни живот 3/2015*.
- Прља Сања, *Право на заштиту личних података у ЕУ, Страни правни живот 2018/1*.

Прописи

Закон о заштити личних података Бугарске, „Службени лист Републике Бугарске“, бр. 1/2002, 70/2004, 93/2004, 43/2005, 103/2005, 30/2006, 91/2006, 57/2007, 42/2009, 94/2010, 97/2010, 39/2011, 81/2011, 105/2011, 15/2013, 81/2016, 85 /2017, 103/2017, 7/2018, 17/2019, 93/2019.

Закон о оснивању, организацији и функционисању Националног надзорног органа за обраду личних података Румуније, доступно на <https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=172>.

Закон о Поверенику за информисање Словеније, „Службени лист Републике Словеније“, бр. 113/2005.

Закон о спровођењу Опште уредбе о заштити података Хрватске, „Народне новине Хрватске“, бр. 42/12 од 25.05.2018. године.

Закон CXII од 2011. године Мађарске, доступно на: https://www.naih.hu/files/Privacy_Act-CXII-of-2011_EN_201310.pdf.

Milos Stanic, PhD

Research associate, Institute of Comparative Law, Belgrade

**THE PROCEDURE OF ELECTING MEMBERS OF AN
INDEPENDENT SUPERVISORY BODY FOR PERSONAL DATA
PROTECTION AS A GUARANTEE OF THEIR INDEPENDENCE
- EXAMPLE OF FIVE EUROPEAN COUNTRIES**

Summary

As a matter of fact, with the development of communication technologies, it has become clear that it is necessary to create an adequate legal framework in order to protect personal data. One of its indispensable elements is the creation of an independent supervisory body for the protection of personal data. By using comparative legal method, on the example of five European countries, of which all were members of the ex-communist bloc and are now members of the European Union, author tried to find out certain legal solutions within these countries regarding the election of their members seeking to achieve their independence. The author also gives appropriate critical view concerning certain solutions. These countries were chosen because, in the historical and social sense, they went through what Serbia is going through in the process of joining the European Union. Also, it is assumed that they have met certain standards by joining the EU. It has to be noted that the goals guaranteed and proclaimed by legal norms do not always have to be achieved in practice. However, one must also be aware that a valid legal framework is the first step, without which the proclaimed goals cannot be achieved. This is where the social justification of the scientific study of this topic is reflected.

Key words: right to protection of personal data, five European countries, supervisory body for personal data protection, election of its members.